Gemeente Kerkrade

Nota van toelichting

Nummer.: 23Tl079	**Kerkrade, 3 november 2023**

Behorend bij ontwerpbesluit nummer: 23Rb088

Onderwerp
Transitievisie Warmte 2.0 en aanpak Isolatie-en Verduurzamingsprogramma

Beslispunten
1.Uw raad stelt de Transitievisie Warmte 2.0 vast en
2.Uw raad neemt kennis van de zienswijzen op het concept "Transitievisie Warmte 2.0".
3. Uw raad stelt de aanpak Isolatie- en Verduurzamingsprogramma (IVP) vast.
4.Uw raad besluit een (regionale) projectorganisatie voor het IVP in te richten voor programmalijn A (ondersteunende activiteiten), minimaal tot 2030
5. Uw raad besluit over te gaan tot uitvoering van het IVP conform het groeimodel, te starten met de lopende aanpak in programmalijn B ('lokale aanpak koopwoningen') en programmalijn C('aanvullende maatregelen energiearmoede'

Inleiding
Op basis van het klimaatakkoord is iedere gemeente verplicht om een visie op te stellen voor de warmtetransitie. De voorliggende Transitievisie Warmte 2.0 (verder: TVW 2.0) geeft invulling aan deze verplichting.

Op 7 juni 2023 heeft een informatiebijeenkomst voor de raad plaatsgevonden waarin belangrijke richtinggevende keuzes in de TVW 2.0 zijn toegelicht. In de commissievergadering GEZ van 23 juni 2023 bestond de mogelijkheid voor de commissie om aanpassingen in te brengen.
Op 18 juli 2023 heeft het college besloten de concept-TVW 2.0 incl. bijlagen gedurende 6 weken ter inzage te leggen voor inspraak. De vier ingediende zienswijzen hebben betrekking op kleine correcties, maar hebben niet geleid tot fundamentele inhoudelijke wijzigingen. Deze nota biedt de TVW 2.0 aan de raad ter vaststelling aan.

Bij het vaststellen van de TVW 1.0 heeft de gemeenteraad ingestemd met het uitwerken van een regionaal isolatie- en verduurzamingsprogramma (IVP) voor de periode tot 2030, met de mogelijkheid tot verlenging tot 2050. In samenwerking met de Parkstad-gemeenten is gewerkt aan een regionaal IVP. Dit programma is gericht op het verbeteren van het isolatieniveau en verduurzamen van woningen en gebouwen. Het programma is er ook op gericht dat woning- en gebouweigenaren worden ondersteund bij het realiseren van de besparingsopgave en de transitie naar een aardgasvrije gemeente. Het programma bestaat uit een verzameling van activiteiten en regelingen voor verschillende doelgroepen, verzameld in vier programmalijnen(A t/m D).

Doelstelling
Het doel van deze nota is tweeledig:
De TVW 2.0 ter vaststelling aanbieden aan uw raad.
De aanpak IVP ter vaststelling aanbieden aan uw raad. Met het IVP geeft gemeente Kerkrade invulling aan de doelstellingen in de TVW en daarmee aan het Klimaatakkoord.

Het doel van de TVW 2.0 is uitvoering geven aan het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Daarmee wordt de vastgestelde TVW 2.0 het warmteprogramma van de gemeente Kerkrade.

Argumenten
1. Gemeentelijke taak: Met het opstellen van de TVW 2.0 geeft de gemeente Kerkrade uitvoering aan de verplichting uit het klimaatakkoord. De TVW 2.0 zorgt voor:

- zicht op vervolgstappen voor bewoners en woningeigenaren binnen de energietransitie voor het onderwerp warmte;
- invulling van de regierol en voorbeeldrol van de gemeente binnen de warmtetransitie;
- een invulling van het uitvoeringstraject voor de warmtetransitie voor de gemeente en stakeholders.

2. Ingezet proces: Bij het vaststellen van de Transitievisie Warmte 1.0 op 21 december 2021 is afgesproken om de breder uitgewerkte versie 2.0 richting de gemeenteraad te brengen. Hiermee wordt aan deze afspraak voldaan. Daarnaast wordt het traject van de ter inzage legging nu afgerond.

3. Participatieproces: Er is vanuit de regionale samenwerking gewerkt aan het opstellen van de TVW 2.0. Daarnaast hebben verschillende partijen/stakeholders input geleverd en hebben inwoners van Kerkrade gereageerd op de TVW 2.0. Door vaststelling van de TVW 2.0 wordt het participatieproces afgerond.

4. Het eerste IVP uitvoeringsprogramma heeft een verwachte looptijd van 2023 tot en met 2026. De focus voor de eerste fase van het IVP is het isoleren van slecht geïsoleerde koopwoningen met een lage WOZ-waarde. Het doel is om zoveel mogelijk koopwoningen te verbeteren conform de landelijke isolatiestandaard. We doen dat waar mogelijk in samenwerking met de woningcorporaties, die een eigen isolatieopgave hebben, en worden daarbij ondersteund door de WoonWijzerWinkel. Het IVP is als “groeimodel” opgezet. Dat wil zeggen dat activiteiten of regelingen na verloop van tijd toegevoegd of beëindigd kunnen worden en dat daardoor meer of andere doelgroepen worden ondersteund bij het nemen van maatregelen.

5. Stadsregio Parkstad en de zeven Parkstadgemeenten werken reeds geruime tijd intensief samen aan de opgaven rondom de energie- en warmtetransitie. Zonder projectorganisatie kan onvoldoende sturing en uitvoering gegeven worden aan het IVP. Door regionaal samen te werken voorkomen we onnodige bureaucratie, ontlasten we gemeenten, poolen we de beschikbare expertise en dragen we bij aan een efficiënte uitvoering en verdeling van de kosten. In het vervolgtraject worden heldere afspraken gemaakt welke activiteiten op regionaal niveau georganiseerd moeten worden en welke op gemeentelijk niveau.

6. Niet alle doelgroepen kunnen prioriteit krijgen, de gemeente moet haar inzet prioriteren. Met de keuzes in de vier programmalijnen wordt de landelijke lijn gevolgd, waarbij geldstromen deels zijn gekoppeld aan specifieke doelgroepen. Het IVP sluit direct aan op het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) om optimaal gebruik te maken van landelijke regelingen. Dat betekent dat prioriteit gegeven wordt aan woningen met slechte energielabels (label D, E, F en G). Ook zijn in het IVP diverse maatregelen voor het bestrijden van energiearmoede ondergebracht, zowel op de korte als op de lange termijn. Een derde programmalijn die in samenspraak met gemeenten en stakeholders naar voren kwam is de categorie zakelijke doelgroepen

Kanttekeningen
-De TVW 2.0 gaat uit van de huidige stand van kennis en techniek. Er moet daarom rekening gehouden worden met veranderingen in de tijd.
-De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen dekken niet de volledige uitvoeringslasten van de gemeente.
-Gelet op de verschillende proceduretrajecten binnen de regio zal de vaststelling van de TVW 2.0 niet in alle gemeenten gelijktijdig plaatsvinden.
-De bijgevoegde TVW 2.0 is tekstueel compleet, maar zal wat betreft de opmaak nog aangepast worden.
-Op 21 december 2021 is besloten de Transitievisie Warmte 2.0 gelijktijdig met een regionaal Isolatie- en Verduurzamingsprogramma aan de raad aan te bieden.
-Voor het kunnen starten van de isolatiewerkzaamheden, zonder per isolatiemaatregel een ontheffing voor de Wet Natuurbescherming te hoeven aan te vragen, wordt momenteel de aanbesteding opgestart voor het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP).
-Het succes van het IVP is voor een groot deel afhankelijk van individuele keuzes en de actiebereidheid van individuele inwoners.
- Indien het gestelde tempo niet wordt behaald, wordt er een extra last gelegd op de periode na 2030, zowel financieel als qua ambtelijke organisatie.
- Een mix van financiële, juridische en personele knelpunten kan ertoe bijdragen dat de gestelde doelstellingen niet gehaald worden.

- Voor de komende periode zijn door het Rijk middelen ter beschikking gesteld om de activiteiten uit de verschillende programmalijnen vorm te geven. Zodra er meer duidelijkheid komt over regelingen en hieraan gekoppelde bedragen, kan pas een inschatting worden gemaakt of en hoeveel additionele gemeentelijke middelen benodigd zijn. De langjarige ontwikkeling is daarmee op dit moment nog onduidelijk. Waar nodig zullen we hier in de verdere uitwerking van het programma in de komende jaren op anticiperen.
- Indien door één of meerdere gemeenteraden negatief wordt besloten en deze partij(en) daarmee niet deel wensen te nemen aan het regionale IVP, dient de begroting (dekking en kosten) hierop te worden aangepast. Daarbij dienen de kosten voor de regionale projectorganisatie over de resterende gemeenten te worden verdeeld.

Financiën
Het opstellen van het visiedocument TVW 2.0 en de concretisering hiervan in een benodigd programma ten behoeve van de uitvoering, kan met de huidige middelen worden uitgevoerd. Voor de realisatie van dit programma in concrete projecten zullen vanaf 2024, na bestuurlijke keuze en besluitvorming, aanvullende middelen worden gevraagd.

Het IVP start in 2023 en loopt door tot 2030. Het activiteitenprogramma heeft een initiële looptijd van vier jaar en loopt van 2023 tot en met 2026. Het regionaal programma heeft in de eerste periode een (verwachte) dekking van 19,9 miljoen euro. In het programma is een regionale begroting opgenomen. Inkomsten en investeringen zijn niet per gemeente uitgesplitst. Eventuele wijzigingen in de toekenning van middelen door het Rijk kunnen resulteren in een aangepaste programmabegroting.
De dekking van het programma is opgebouwd uit de baten vanuit de NIP-regeling, aangevuld met middelen van de specifieke uitkering energiearmoede. De benodigde capaciteit wordt gedekt uit de ontvangen middelen. Voor verschillende doelgroepen moet de aanpak in de komende jaren worden uitgewerkt. Voor de realisatie van dit programma in concrete projecten zullen vanaf 2024, na bestuurlijke keuze en besluitvorming, aanvullende middelen worden gevraagd.

Communicatie
De parkstadgemeenten zullen worden geïnformeerd over het genomen besluit over de TVW.

Het IVP is bedoeld om alle inwoners van de Parkstad-gemeenten te ondersteunen bij het isoleren van hun woningen en gebouwen. De communicatie over de regelingen en activiteiten uit de verschillende programmalijnen worden op een later moment opgestart, namelijk nadat deze concreet zijn uitgewerkt. Deze maken onderdeel uit van de projectaanpakken.

Burgerparticipatie

De inhoudelijk basis van de TVW 2.0 is op regionaal niveau opgesteld waarbij is samengewerkt met regionale en lokale stakeholders. Daarmee is de TVW 2.0 in coproductie opgesteld en hebben stakeholders kunnen meebeslissen over de gemaakte keuzes. Omdat het bij de stakeholders niet per definitie om burgers gaat, valt het opstellen van de TVW 2.0 niet onder de eerste of tweede trede van de participatieladder.

Om onze inwoners en andere partijen wel in de gelegenheid te stellen om te participeren, heeft het college op 18 juli 2023 besloten de concept-TVW 2.0 incl. bijlagen gedurende 6 weken ter inzage te leggen voor inspraak. Ook hebben drie openbare bijeenkomsten plaatsgevonden waar inwoners en partijen vragen konden stellen en opmerkingen konden meegeven. Deze mogelijkheid bestond verder ook tijdens het “Festival ’t Kirchroa va Mörje”. Dit heeft geleid tot vier ingediende zienswijzen. Deze zijn goed bekeken en hebben geleid tot enkele kleine tekstuele correcties maar hebben niet geleid tot fundamentele inhoudelijke wijzigingen. Omdat het document voor eenieder ter inzage is gelegd en men hier een reactie op kon geven, is er sprake van raadplegen en daarmee van trede drie van de participatieladder.

Het inzetten van trede drie van de participatieladder voor de TVW is een bewuste keuze, omdat voor het lezen en begrijpen van dit document specifieke kennis vereist is. Het document is daarom in concept opgesteld en vervolgens voorgelegd aan onze gemeenschap om hier een mening over te geven.

Middels inwonerenquêtes gehouden in alle Parkstad-gemeenten zijn de wensen en behoeftes van inwoners in beeld gebracht. De activiteiten uit het IVP sluiten aan op deze behoeftes. Voor het opstellen van het IVP hebben tussen december 2022 en maart 2023 drie bijeenkomsten plaatsgevonden met een klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers van woningcorporaties, energiecoöperaties, het sociaal domein, WoonWijzerWinkel Limburg en hypotheekadviseurs. De klankbordgroep heeft vanuit haar praktijkkennis en ervaringen waardevolle input geleverd aan de keuzes in het IVP.

Uitvoering
De TVW 2.0 is kaderstellend voor de uitwerkingen van de warmtetransitie in Kerkrade, waaronder de Wijk Uitvoeringsplannen. De TVW zal, conform de afspraken uit het Klimaatakkoord, minimaal eens in de 5 jaar worden geactualiseerd. Landelijk zal worden bepaald of dit de beste termijn is voor een collectieve actualisatiecyclus.

Na positieve besluitvorming door gemeenteraden kan worden gestart met de werving van de benodigde capaciteit (zie 'personele consequenties') en vervolgens met het uitwerken van specifieke activiteiten en regelingen. Vooruitlopend op besluitvorming omtrent het IVP, zal in het kader van de 'lokale aanpak isolatie' in programmalijn B reeds in 2023 worden gestart met het werven van een regionale projectleider voor de collectieve acties in het kader van de NIP-regeling, zoals besloten in voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 30 05 2023, registratienummer 23n00579.

Gezondheid en Vitaliteit
De TWV 2.0 en het IVP dragen inherent bij aan een positieve invloed op de gezondheid door verbetering van onder andere het woonklimaat Uitvoering